Norway grants

НАРЪЧНИК

ЗА ПРАВАТА И ЗАДЪЛЖЕНИЯТА В БЪЛГАРИЯ НА ГРАЖДАНИ НА ТРЕТИ ДЪРЖАВИ, НА КОИТО Е ПРЕДОСТАВЕНА ВРЕМЕННА ЗАКРИЛА

БЪЛГАРСКИ ЧЕРВЕН КРЪСТ
BULGARIAN RED CROSS

ЕВРОКЛУБ ЖЕНА

Този Наръчник е създаден в рамките на проект „НА ФОКУС-националния капацитет в областта на убежището и миграцията“, № BGHOMEAFFAIRS-1.005-0001-C01, по договор № 812108-11-27.01.2023 г., финансиран със средства по програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014-2021 г.

Norway grants

НАРЪЧНИК

ЗА ПРАВАТА И ЗАДЪЛЖЕНИЯТА В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НА ГРАЖДАНИ НА ТРЕТИ ДЪРЖАВИ, НА КОИТО Е ПРЕДОСТАВЕНА ВРЕМЕННА ЗАКРИЛА

Наръчникът е създаден в рамките на изпълнение на Дейност 4 от проект „НА ФОКУС- националния капацитет в областта на убежището и миграцията“, № BGHOMEAFFAIRS-1.005-0001-C01, по договор № 812108-11-27.01.2023 г., финансиран със средства по програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014 – 2021 г. Бенефициер по проекта е Сдружение Български Червен кръст. Сдружение Евроклуб Жена и Държавната агенция за бежанците при Министерски Съвет са партньори по проекта.

Този Наръчник е създаден в рамките на проект „НА ФОКУС-националния капацитет в областта на убежището и миграцията“, № BGHOMEAFFAIRS-1.005-0001-C01, по договор № 812108-11-27.01.2023 г., финансиран със средства по програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014-2021 г. Цялата отговорност за съдържанието на материала се носи от Сдружение Български Червен Кръст и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този материал отразява официалното становище на Норвежкия финансов механизъм и Програмния оператор.

Norway grants

СЪДЪРЖАНИЕ

Основна терминология 3

Временна закрила в Европейския съюз и България – кога и как се предоставя 6

Права и задължения на лица с временна закрила в ЕС и България 20

Възможности за лица с временна закрила за достъп до образование, работни места, здравеопазване, жилищно настаняване 25

Достъп до образование 25

Достъп до пазара на труда.....31

Достъп до здравеопазване 32

Жилищно настаняване.....34

Социално подпомагане, социални услуги и защита 36

Права на деца с временна закрила в ЕС и България..... 37

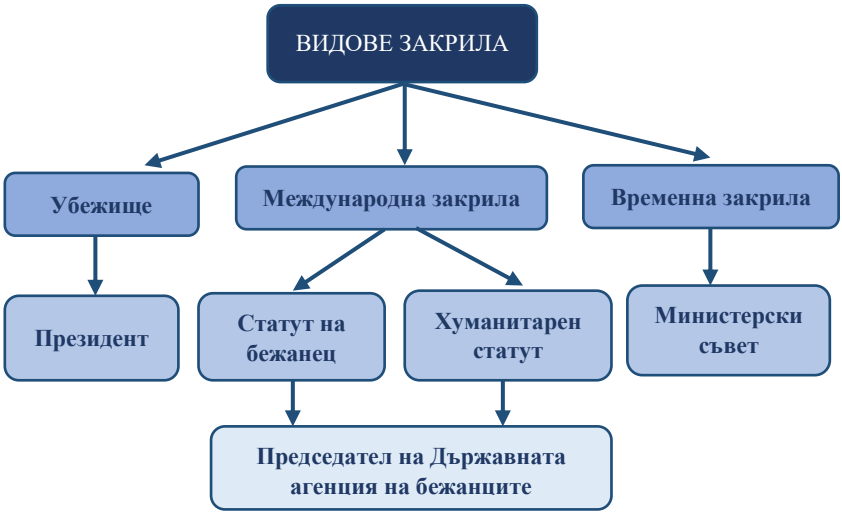
Възможност за пътуване в ЕС за лица с временна закрила 41

Полезни връзки..... 43

Проектът „НА ФОКУС-националния капацитет в областта на убежището и миграцията“, № BGHOMEAFFAIRS-1.005-0001-C01, по договор № 812108-11-27.01.2023 г., е финансиран със средства по програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014 - 2021 г.

ОСНОВНА ТЕРМИНОЛОГИЯ

Закрилата, която Република България предоставя на чужденци, включва убежище, международна закрила и временна закрила. Видовете закрила са представени на следващата схема:

Убежище

Правото на убежище в Република България е регламентирано с Конституцията на Република България и Закона за убежището и бежанците (ЗУБ). Конституцията определя правомощията на Президента да предоставя убежище. Съгласно чл. 27, ал. 2 от Конституцията „*Република България дава убежище на чужденци, преследвани заради техните убеждения или дейност в защита на международно признати права и свободи.*“

Международна закрила

Тя се предоставя по силата на Конвенцията за статута на бежанците, съставена в Женева на 28 юли 1951 г. и Протокола за статута на бежанците от 1967 г., ратифицирани със закон (обнародван в

Проектът „НА ФОКУС-националния капацитет в областта на убежището и миграцията“, № BGHOMEAFFAIRS-1.005-0001-C01, по договор № 812108-11-27.01.2023 г., е финансиран със средства по програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014 - 2021 г.

Държавен дестник, брой 36 от 1992г.) както и в съответствие с международни актове по защита на правата на човека. В Република България изискванията за международна закрила са уредени в Закона за убежището и бежанците, която се предоставя с решение на председателя на Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет (ДАБ). Международната закрила се предоставя под две форми: **статут на бежанец и хуманитарен статут.**

Бежанец

Статут на бежанец в Република България се предоставя на чужденец, който поради основателни опасения от преследване, основани на раса, религия, националност, политическо мнение или принадлежност към определена социална група, се намира извън държавата си по произход и поради тези причини не може или не желае да се ползва от закрилата на тази държава или да се завърне в нея. Изискванията са уредени в чл.8 от ЗУБ.

„Статут на бежанец“ означава признаването от Република България на гражданин на трета държава или лице без гражданство, което отговаря на условията за предоставяне на статут на бежанец, регламентирани в чл. 8 от ЗУБ.

Хуманитарен статут

Хуманитарен статут се предоставя на чужденец, който не отговаря на изискванията за предоставяне на статут на бежанец и който не може или не желае да получи закрила от държавата си по произход, тъй като може да бъде изложен на реална опасност от тежки посегателства като смъртно наказание, екзекуция, изтезание, нечовешко или унизително отношение, или други подобни.

„Хуманитарен статут“ означава признаването от Република България на гражданин на трета държава или на лице без гражданство за лице, което отговаря на условията за предоставяне на хуманитарен статут, регламентирани в чл.9 от ЗУБ.

Временна закрила

Предоставя се в случай на масово навлизане на чужденци, които са принудени да напуснат държавата си по произход поради въоръжен конфликт, гражданска война, чужда агресия, нарушаване на човешките права или насилие в големи размери на територията на съответната държава или в отделен район от нея и които не могат по тези причини да се завърнат там. Временната закрила в България се предоставя от Министерски съвет, след решение на Съвета на Европейския съюз. Срокът й се определя с решението на Съвета на Европейския съюз.

Уязвима група

Уязвима група или уязвими лица са малолетните или непълнолетните, непридружените малолетни и непълнолетни, хората с увреждания, възрастните хора, бременните жени, самотните родители с ненавършили пълнолетие деца, жертвите на трафик на хора, лицата с тежки здравословни проблеми, лицата с психични разстройства и лицата, които са понесли изтезание, изнасилване или други тежки форми на психическо, физическо или сексуално насилие.

Гражданин на трета страна

Чужденец, който е гражданин на държава, която не е членка на Европейския съюз, Европейското икономическо пространство и Швейцария.

Настоящият наръчник е предназначен за граждани на трети страни, на които е предоставена или предстои да бъде предоставена временна закрила в Република България.

Проектът „НА ФОКУС-националния капацитет в областта на убежището и миграцията“, № BGHOMEAFFAIRS-1.005-0001-C01, по договор № 812108-11-27.01.2023 г., е финансиран със средства по програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014 - 2021 г.

ВРЕМЕННА ЗАКРИЛА В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И БЪЛГАРИЯ – КОГА И КАК СЕ ПРЕДОСТАВЯ

Временната закрила е изключителна мярка за предоставяне на **незабавна и временна закрила** в случай на масов приток или предстоящ масов приток на разселени лица от страни извън Европейския Съюз (ЕС), които не могат да се върнат в страната си на произход.

Концепцията за временна закрила придобива известност в Европейския Съюз през 90-те години с избухването на войните в бивша Югославия. Стотици хиляди хора бягат от конфликта и търсят убежище в съседни страни, включително държави-членки на Европейския Съюз. В отговор на тази криза Европейския Съюз разработва мерки, за предоставяне на временна закрила на разселени лица от бивша Югославия.

В резултат на войните в Югославия и други бежански кризи, Европейския Съюз приема **Директивата за временна закрила през 2001 г.** Тази директива създава рамка за предоставяне на временна закрила на разселени лица, пристигащи масово в ЕС, поради конфликти или събития, които представляват сериозна заплаха за техния живот или безопасност и предоставя инструмент на ЕС за справяне с подобни ситуации.

Директивата се прилага, когато Съветът на Европейския Съюз, по предложение на Европейската Комисията, реши, че е налице масов наплив, по-специално ако това води до риск стандартната система за убежище да се справи с търсенето, произтичащо от пристигането на разселени лица, което рискува да има отрицателно въздействие върху ефективното функциониране на системата за убежище.

Основният акт на Европейския съюз за предоставяне на временна закрила е именно тази директива - Директива 2001/55/ЕО на Съвета на Европейския съюз от 20 юли 2001 (Директива 2001/55/ЕО) относно минималните стандарти за предоставяне на временна закрила в случай на масово навлизане на разселени лица и за мерките за поддържане на баланса между държавите-членки в полагането на

усилия за прием на такива лица и понасяне на последиците от този прием.

В нея е определен срокът за предоставяне на временна закрила. Посочен е органът на Европейския съюз, който взема решение дали има наличие на масов поток от разселени лица. Определени са случаите, в които се преустановява предоставянето на временна закрила. Разписани са задълженията на държавите от Европейския Съюз по отношение на лицата, ползващи се с временна закрила. Уредени са въпросите за достъпа до процедурата за предоставяне на международна закрила, завръщането и мерките, след изтичане на срока на временната закрила.

За целите на Директивата:

- "**временна закрила**" означава процедура от изключителен характер за предоставяне в случай на масов поток от разселени лица или неминуем масов поток от разселени лица от трети страни, които не могат да се завърнат в страната си на произход, на незабавна и временна закрила на такива лица, особено ако има риск системата по предоставяне на убежище да не бъде в състояние да обработи този поток без ущърб за ефективното й действие, в интерес на засегнатите лица и други лица, търсещи закрила;
- "разселени лица" означава граждани на трети страни или лица без гражданство (съгласно Закона за чужденците в Република България те не са граждани на държава-членки на Европейския съюз или на държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство или на Конфедерация Швейцария), които са принудени да напуснат своята страна или регион на произход или са евакуирани, в частност, в отговор на призив от международни организации, и са в невъзможност да се завърнат безопасно и трайно поради все още продължаващата ситуация в тази страна, и които може да отговарят на условията на чл.1 А от Женевската конвенция или други

международни или национални инструменти, предоставящи международна закрила, в частност:

- лица, избягали от области на въоръжен конфликт или свойствено за дадена област насилие;
- лица, които са били изложени на сериозен риск от или са били жертви на систематично или всеобщо нарушаване на техните човешки права.

- "масов поток" означава пристигане на територията на Европейския съюз на голям брой разселени лица, които идват от конкретна страна или географски район, независимо дали пристигането им на територията на Европейския съюз е спонтанно или подпомогнато например чрез програма за евакуация;
- "непридружени малолетни" означава граждани на трета страна или лица без гражданство на възраст под осемнадесет години, които пристигат на територията на държавите членки на Европейския съюз, непридружавани от възрастно лице, което да носи отговорност за тях по силата на закон или обичай, и когато за тях в действителност не се полагат грижи от такова лице, или малолетни, останали без придружител след влизането им на територията на държава-членка;
- "разрешение за пребиваване" означава разрешение или съгласие от властите на държава членка на Европейския съюз във формата, предвидена за това в законодателството на държавата, позволяващо на гражданин на трета страна или лице без гражданство да пребивава на нейна територия.

Временната закрила е групова закрила. Тя не се предоставя индивидуално, а в резултат на решение на правителството на България, след решение на Съвета на Европейския съюз, което е с характер на общ административен акт доколкото има еднократно правно действие, с което се създават права или задължения или

непосредствено се засягат права, свободи или законни интереси на неопределен брой лица.

В този смисъл в решението за предоставяне на временна закрила се посочва като единствено основание и критерий държавата на произход на чужденците, които бягат масово от нея поради война или природно бедствие.

Съгласно правилата на Директивата, временната закрила не предрешава признаването на статут на бежанец по силата на Женевската конвенция.

Срокът за прилагане на временна закрила е определен на една година (чл.4 на Директивата), като може да бъде продължен автоматично за периоди от шест месеца, най-много до една година.

Наличието на масов поток от разселени лица се установява с Решение на Съвета на Европейския съюз, прието с квалифицирано мнозинство по предложение на Европейската Комисия, която също разглежда всяка молба от държава членка за представяне на предложение пред Съвета.

България не може самостоятелно да вземе решение за предоставяне на временна закрила, тъй като политическото решение дали в определена държава има война се взема от Съвета на Европейския Съюз и важи за територията на всички европейски държави, които членуват в него. Това означава, че ако в България влязат масово чужденци от определена държава, които бягат от войната в нея, правителството на България трябва да направи искане до Съвета на Европейския Съюз да се обяви временна закрила. Ако обаче Съветът на Европейския Съюз не се съгласи, тогава България трябва да разгледа всяка молба поотделно и да проведе индивидуални процедури за всеки чужденец от определената държава.

Транспонирането на Директива 2001/55/ЕО в България намира израз в Закона за убежището и бежанците, обнародвана в Държавен дестник, брой 54 от 31.05.2002 г., последно изменен в брой 32 от 26.04.2022 г., в сила от 26.04.2022 г. (ЗУБ).

Разпоредбите от ЗУБ, с отношение към временната закрила, определят органа, компетентен да предостави временна закрила, основанията за нейното предоставяне, правата на чужденците, ползващи се от временна закрила, достъпа до процедурата за предоставяне статут на бежанец или хуманитарен статут, неприлагане на ускорено производство, прекратяване на временната закрила и други.

Министерският съвет в България предоставя временна закрила, въведена с решение на Съвета на Европейския съюз. Срокът на временната закрила се определя с решението на Съвета на Европейския съюз (чл.2, ал.2 от ЗУБ).

Директива 2001/55/ЕО е приложена за първи път на практика с Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Съвета на Европейския съюз по предложение на Европейската комисия от 4 март 2022 година за установяване на съществуването на масово навлизане на разселени лица от Украйна по смисъла на член 5 от Директива 2001/55/ЕО и за въвеждане на временна закрила (Решение на Съвета на Европейския съюз 2022/382).

С него се установява съществуването на масово навлизане на територията на Европейския Съюз на разселени лица, които е трябвало да напуснат Украйна вследствие на въоръжен конфликт.

Продължителност на временната закрила

Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 влиза в сила от датата на публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз и е със срок от една година – до 04 март 2023 г. Срокът в последствие е удължен автоматично за още една година – до 4 март 2024 г. С Решение за изпълнение (ЕС) 2023/2409 на Съвета на Европейския съюз от 19 октомври 2023 година за удължаване на срока на временната закрила, въведена с Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 срокът е удължен до 4 март 2025 г.

Кои украински граждани отговарят на условията за временна закрила съгласно Решение на Съвета на Европейския съюз 2022/382?

- Украински граждани, пребиваващи в Украйна преди 24 февруари 2022 г., както и членове на техните семейства, разселени на или след 24 февруари 2022 г.
- Лица без гражданство и граждани на други трети държави, които са се ползвали от международна закрила или равностойна закрила в Украйна преди 24 февруари 2022 г., както и членовете на техните семейства, и които са били разселени от Украйна на или след 24 февруари 2022 г.
- Гражданите на трети държави, които не са украински граждани, и лицата без гражданство, които могат да докажат, че са пребивавали законно в Украйна преди 24 февруари 2022 г. въз основа на валидно разрешение за постоянно пребиваване, издадено в съответствие с украинското законодателство, и които не могат да се завърнат в страната си на произход за продължително време в безопасна обстановка, отговарят на условията за временна закрила от ЕС или за адекватна национална закрила в зависимост от държавата от ЕС, в която се намират.

В изпълнение на Решение на Съвета на Европейския съюз 2022/382, на 21 март 2022 г. Европейската комисия публикува оперативни насоки за прилагането на Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Съвета на Европейския съюз за установяване на съществуването на масово навлизане на разселени лица от Украйна по смисъла на член 5 от Директива 2001/55/ЕО и за въвеждане на временна закрила (2022/C 126 I/01).

Насоките са свързани с приложното поле (лица, които попадат/не попадат в обсега на решението на Съвета на Европейския съюз, членове на семейството) и как да се третират деца, включително непридружени ненавършили пълнолетие лица. Насоките обхващат и

въпроса за правото на свободно движение между държавите членки, регистрацията и предоставянето на информация.

В Съобщението на Европейската комисия са посочени категориите лица, които да се считат за членове на семейството за целите на решението на Съвета на Европейския съюз:

- съпругът(ата) на лицето, ползващо се от временна закрила, или несключилият брак партньор в трайна връзка, когато законодателството или практиката на съответната държава членка третират несключилите брак двойки по начин, сравним със сключилите брак двойки, съгласно националното си право относно чужденците, което може да бъде доказано чрез съответните документи и удостоверения от регистъра за гражданското състояние или чрез всеки друг документ, издаден от украинските органи, дори удостоверения, предоставени от дипломатическото представителството на Украйна в тази държава членка;
- ненавършилите пълнолетие несемейни деца на гореспоменатото лице, ползващо се от временна закрила, или на неговия съпруг(а), без да се прави разлика дали са родени във, извън брака или са осиновени, което може да бъде доказано с акт за раждане или друг подобен акт;
- други близки роднини, които са живели заедно като част от семейството към момента на настъпване на обстоятелствата около масовото пристигане на разселени лица и които са били изцяло или предимно зависими лица спрямо горепосоченото лице, ползващо се от временна закрила, което може да бъде доказано с документи за пребиваване, извлечение от семеен регистър и доказателство за съответни плащания за положени грижи.

Доказателства за предоставяне на право на временна закрила според предвиденото в Директива 2001/55/ЕО или адекватна закрила съгласно националното право

В съобщението на Европейската комисия са дадени някои от следните насоки:

- С решението на Съвета на Европейския съюз е въведена незабавна временна закрила за категориите лица, изброени в член 2, параграфи 1 и 2. Няма процедура за подаване на молба за временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право. Поради това, когато съответното лице се яви пред органите, за да се възползва от правата, свързани с временната закрила или адекватната закрила, то ще трябва само да докаже своето гражданство, статут на международна закрила или равностоен статут на закрила, пребиваване в Украйна или семейна връзка, според случая. Правото на временна закрила се прилага незабавно. За да се гарантира обаче правилно административно обслужване и регистрация на съответното лице, държавата членка на Европейския съюз може да реши относно изпълнението на някои изисквания като формуляр за регистрация и представяне на доказателства, както е предвидено в решението на Европейския съюз;
- Лицата, които искат да се ползват от закрилата, следва да могат да докажат, че имат право на временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право, като представят съответните документи на компетентните органи в съответната държава членка на Европейския съюз. Това може да включва документални доказателства, които могат да помогнат за:
    - установяване на самоличността и пребиваването;
    - удостоверяване на семейна връзка или целостта на семейството и на зависимост с близки роднини.

Проектът „НА ФОКУС-националния капацитет в областта на убежището и миграцията“, № BGHOMEAFFAIRS-1.005-0001-C01, по договор № 812108-11-27.01.2023 г., е финансиран със средства по програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014 - 2021 г.

Когато представените документи са с изтекъл срок, държавите членки на Европейския съюз се приканват да ги вземат предвид като доказателства за самоличността или за статута на пребиваване на съответното лице.

Ако държавите членки на Европейския съюз имат съмнения относно автентичността на представените документи или ако лицето не притежава посочените по-горе документи, може да се осъществи връзка с украинските органи в държавите членки на Европейския съюз за подкрепа или за удостоверяване, ако/когато е възможно, на украинското гражданство на лицето или на неговия статут на пребиваване в Украйна.

- Когато дадено лице не е в състояние да представи съответните документи и държавите членки не са в състояние бързо да определят по друг начин дали съответното лице има право на временна закрила или на адекватна закрила съгласно националното право, Европейската комисия предлага лицето да бъде пренасочено към процедурата за предоставяне на убежище. По подобен начин лицата, които заявяват, че не могат да се завърнат безопасно в своята държава/регион по произход, но процесът на определяне на правото на получаване на временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право става твърде сложен, следва във всеки случай да бъдат пренасочени към процедурата за предоставяне на убежище.

Лица, които могат да бъдат изключени от предоставянето на временна закрила (член 28 от Директивата за временната закрила)

Държавите членки на Европейския съюз могат да изключат разселено лице от предоставянето на временна закрила, в случай че имат сериозни основания да считат, че лицето е извършило престъпление срещу мира, военно престъпление или престъпление

срещу човечеството, сериозно неполитическо престъпление, извършено извън приемащата държава членка на Еврвопейския съюз преди неговото приемане в тази държава като лице, ползващо се с временна закрила, или ако лицето е признато за виновно за извършването на деяния, противоречащи на целите и принципите на Организацията на обединените нации.

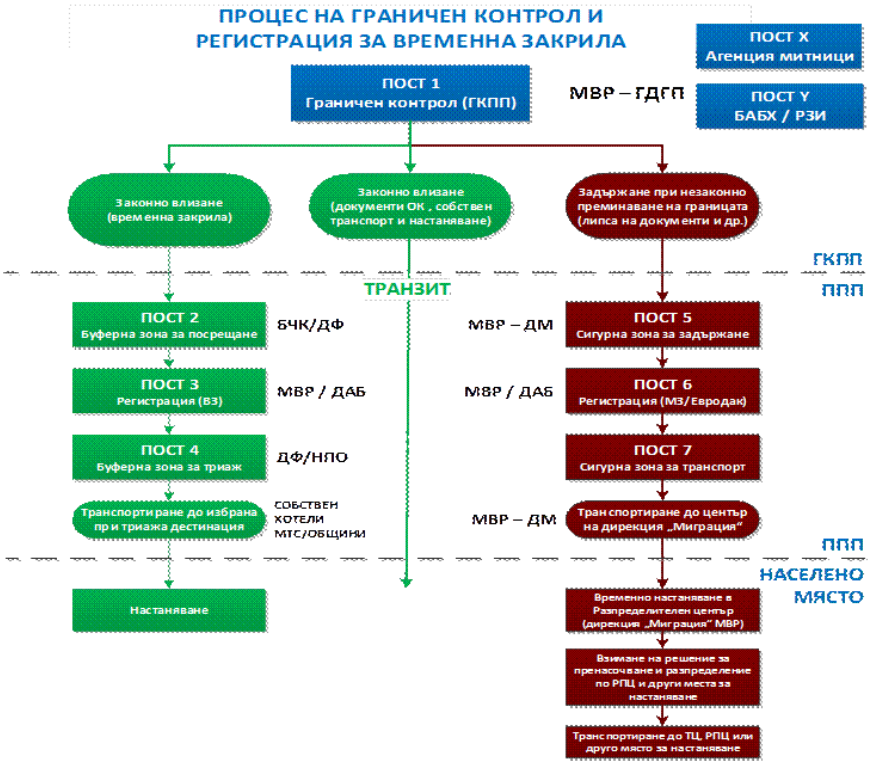
Държавите членки на Европейския съюз могат също така да изключат разселено лице от предоставянето на временна закрила, когато са налице достатъчно основания да се счита, че лицето е заплаха за сигурността на приемащата държава членка на Европейския съюз или заплаха за обществото в приемащата държава членка на Европейския съюз.

Как се получава временна закрила?

Правото на временна закрила се прилага незабавно, което означава, че когато дадено лице иска да се възползва от него, трябва да следва указанията на националните органи на съответната държава членка на ЕС и да докаже пред тях своето гражданство, статут на международна закрила или равностоен статут на закрила, пребиваване в Украйна (или съответната държава, за която Съвета на Европейския съюз е приел предоставяне на временна закрила) или семейна връзка, според случая, които дават право на временна закрила.

С Решение № 144 на Министерския съвет от 10.03.2022 г. в Република България се урежда предоставянето на временна закрила на разселени лица от Украйна и се приемат изменения в Националния план за действие при временна закрила. С него е регламентиран процесът на граничен контрол и регистрация за временна закрила, представен в схемата – по-долу.

Проектът „НА ФОКУС-националния капацитет в областта на убежището и миграцията“, № BGHOMEAFFAIRS-1.005-0001-C01, по договор № 812108-11-27.01.2023 г., е финансиран със средства по програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014 - 2021 г.

В Република България, освен в Регистрационно-приемателните центрове (РПЦ) на Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет (ДАБ при МС), първоначална регистрация с временна закрила за лица от Украйна може да бъде направена и в:

- най-близката областна дирекция на Министерството на вътрешните работи (ОДМВР);
- Столична дирекция на Вътрешните работи (СДВР) – за гр. София;
- районните управления, където служители на МВР извършват регистрацията.

Проектът „НА ФОКУС-националния капацитет в областта на убежището и миграцията“, № BGHOMEAFFAIRS-1.005-0001-C01, по договор № 812108-11-27.01.2023 г., е финансиран със средства по програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014 - 2021 г.

Списък на местата за регистрация може да бъде намерен на: https://aref.government.bg

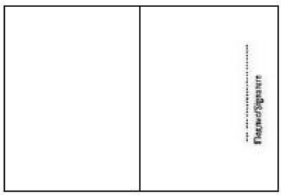
В изпълнение на чл. 45, ал. 1 от Закона за убежището и бежанците е прието Решение № 642 на Министерския съвет от 4.08.2016 г. за утвърждаване на образци на регистрационни карти, които се издават от Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет.

На чужденеца, поискал временна закрила, се издава документ „Регистрационна карта на чужденец с предоставена временна закрила“. Образецът на регистрационната карта е утвърден в Приложение 3 на Решение № 642 на Министерския съвет от 4.08.2016 г. за утвърждаване на образци на регистрационни карти, които се издават от Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет - (Изм. – ДВ, бр. 13 от 2023 г., бр. 11 от 2024 г.).

С последното изменение на Решение № 642, срокът на валидност на регистрационните карти на чужденците с предоставена временна закрила, който изтича на 4 март 2024 г., се удължава до 4 март 2025 г., като може да бъде продължен по искане на разселеното лице с предоставена временна закрила, което е неин титуляр.

Образецът на регистрационната карта за предоставяне на временна закрила е представен по-долу.

Norway grants

Настоящ адрес Национален документ за самоличност: Има право да остане на територията на Република България на основание чл. 39, ал. 1, т. 1 от Закона за убежището и бежанците	**РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ** **ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА БЕЖАНЦИТЕ ПРИ МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ** **РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА НА ЧУЖДЕНЕЦ** **С ПРЕДОСТАВЕНА ВРЕМЕННА ЗАКРИЛА** **№**
 ЛНЧ/Personal № Имена/Names Роден на/Date of birth Пол/Sex Място на раждане/Place of birth Гражданство/Nationality	**Придружаващи деца под 14-годишна възраст:** **Регистрационната карта е издадена от Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет** на..... важи до 04.03.2025 г. Срокът е продължен до..... Дата на първоначална регистрация..... **№**

Проектът „НА ФОКУС-националния капацитет в областта на убежището и миграцията“, № BGHOMEAFFAIRS-1.005-0001-C01, по договор № 812108-11-27.01.2023 г., е финансиран със средства по програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014 - 2021 г.

При първоначалната регистрация за временна закрила в България се подава заявление по образец. Съответните служители снемат личните и биометрични данни на лицето, генерират Личен номер на чужденец (ЛНЧ) и издават регистрационна карта със снимка на лицето.

Разрешението за пребиваване служи като документ за доказване на статута за временна закрила пред националните органи, като например служби по заетостта, училища, болници.

След постановеното Решение № 54 от 25.01.2024 г. на Министерския съвет за удължаване на срока на временна закрила до 04.03.2025 г. и Решение № 67 от 01.02.2024 г. за утвърждаване на образци на регистрационни карти, е стартирал процесът по преregистрация на регистрационните карти на украинските граждани, които желаят временната им закрила на територията на Република България да бъде продължена.

Лицата, които желаят подновяване на регистрационните им карти могат да се явят в най-близката областна дирекция на Министерството на вътрешните работи (ОДМВР); Столична дирекция на Вътрешните работи (СДВР) – за гр. София или в Регистрационно-приемателните центрове (РПЦ) към Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет (ДАБ при МС) на територията на страната. Процесът на преregистрация продължава до 31.03.2024 г. като след този срок заявления ще се приемат само в центрове на ДАБ при МС. Лицата с временна закрила следва да се явят и да подадат:

- заявление по образец за подновяване на Регистрационната карта на чужденец с предоставена временна закрила, съдържаща актуален адрес на пребиваване;
- национален документ за самоличност;
- регистрационна карта с изтекъл срок на валидност до 2024 год.

ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ЛИЦА С ВРЕМЕННА ЗАКРИЛА В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И БЪЛГАРИЯ

Право на движение в ЕС преди издаването на разрешение за пребиваване

Съгласно разпоредбите на Директива 2001/55/ЕО и както е отбелязано в Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Европейския съюз от 4 март 2022 година, Украйна е включена в списъка в приложение II към Регламент (ЕС) 2018/1806 на Европейския парламент и на Съвета на Европейския съюз и **гражданите на Украйна са освободени от изискването да притежават виза при преминаване на външните граници на държавите членки на Европейския съюз за престой от не повече от 90 дни в рамките на всеки период от 180 дни**. В тази връзка следва да се има предвид, че украинските граждани, които имат биометрични паспорти, в качеството си на пътуващи, освободени от визови изисквания, имат право да се движат свободно в рамките на Европейския съюз за период от 90 дни, след като са допуснати на територията му. Въз основа на това могат да изберат държавата от ЕС, в която искат да се ползват от правата, свързани с временната закрила, и да се присъединят към семейството и близките си в държавата от ЕС, в която те се намират.

Ако лицето има право на временна закрила, но не притежава биометричен паспорт, органите на границата на държавата от ЕС на първо влизане следва да издадат виза за краткосрочно пребиваване със срок на валидност 15 дни при влизане в Шенгенското пространство. Това ще позволи при пътуването до държавата от ЕС по предназначение лицето да се ползват от правата, свързани с временната закрила.

Ако лицето има право на временна закрила, но не притежава документ за задгранично пътуване, органите на границата на страната от ЕС на първо влизане следва да преценят дали да позволят пътуването да продължи, ако е необходимо, например чрез издаване

на документ за пътуване и виза или чрез използване на формуляри за прехвърляне, свързани със законодателството за временна закрила.

Ако лицето е преминало границата на ЕС за първи път през държава, която не е част от пространството на ЕС без граничен контрол на вътрешните граници (Румъния, България, Кипър и Ирландия), документите по правило ще бъдат проверени отново на граничния контролно-пропускателен пункт на следващата шенгенска държава. Самоличността на лицата с право на временна закрила от Украйна (или съответната държава, за която Съвета на Европейския съюз е приел предоставяне на временна закрила) под 18 г. също се регистрира при влизане в ЕС, а когато не пътуват с родители или други възрастни, които отговарят за тях, граничните служители регистрират и самоличността на познатите възрастни, които ги придружават в пътуването или ги чакат, както и декларираната държава от ЕС по предназначение. В случай на непридружени или разделени от семействата си деца те също така имат право във възможно най-кратък срок да им бъде назначен настойник, който ще изпълнява функциите на техен родител, докато могат да се съберат със своите родители или други членове на семейството. Настойникът може да е някой от познатите възрастни, с които детето е пътувало, ако според органите това е в негов интерес. Понякога настойникът може да е различен от възрастните, които ще се грижат за децата, например в приемни семейства, приемни центрове и др. Децата имат право да поискат да не бъдат отделени от познатите възрастни, които са в състояние да се грижат за тях.

Право на достъп до процедурата за предоставяне на убежище

В съответствие с член 17 от Директива 2001/55/ЕО лицата, ползващи се с временна закрила, имат право да подадат молба за международна закрила по всяко време. В този случай се прилагат разпоредбите на достиженията на правото на ЕС в областта на убежището. Без да се засяга правото им да подадат молба за международна закрила, лицата,

ползващи се с временна закрила, следва да бъдат уверени в правата, които ще им бъдат предоставени с този статут.

Временната закрила не може да се ползва едновременно със статута на кандидат за международна закрила, докато молбите се разглеждат (член 19 от Директива 2001/55/ЕО). Лицето има право да бъде подробно информирано относно процедурите, които прилага държавата членка, като по този начин му се дава възможност да реши дали иска международна закрила в допълнение към разрешението за пребиваване, доказващо статута на лицето на временна закрила. В съответствие с член 19, параграф 2 от Директива 2001/55/ЕО, когато лице, което има право или се ползва с временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право, реши да подаде молба за международна закрила, и след разглеждането на молбата не бъде предоставен статут на бежанец или хуманитарен статут, това лице се ползва или продължава да се ползва от временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право за остатъка от срока на действие на закрилата.

Когато разглеждането на молбата за международна закрила не е приключило по време на срока на действие на временната закрила или на адекватната закрила съгласно националното право, то следва да приключи след края на временната закрила в съответствие с член 17, параграф 2 от Директива 2001/55/ЕО.

Права и задължения на лица с временна закрила в България

Всеки чужденец може да поиска предоставяне на закрила в Република България в съответствие с разпоредбите на Закона за убежището и бежанците. Същевременно чужденец, който е влязъл в Република България, за да поиска закрила, или вече е получил закрила, не може да бъде връщан на територията на държава, в която са застрашени неговият живот или свобода на основанието на раса, религия, националност, принадлежност към определена социална група или политическо мнение, или е изложен на опасност от изтезания или

други форми на жестоко, нечовешко или унизително отношение или наказание.

За разлика от имигранта лицето, търсещо закрила, не напуска своята държава доброволно и по свое собствено желание заради икономически, семейни или образователни причини. Търсещият закрила е човек, който по принуда бяга от държавата си на произход, защото се опасява от преследване, нарушаване на основните човешки права или заплаха за живота и сигурността си поради своята раса, религия, националност, принадлежност към определена социална група или поради политическото си мнение или убеждения. По тези причини той търси закрила в чужда държава, за да опази от посегателство себе си или своите близки. Лицата, които бягат от страната си по тези причини, могат да получат „международна закрила“ и без да отговорят на обичайните изисквания за законна имиграция – редовен паспорт, виза или преминаване на границата само през определените за това места. Лицето, търсещо закрила, се нарича „кандидат за международна закрила”.

Ако чужденец не е влязъл по законоустановения ред в Република България в търсене на закрила, то пристигайки направо от територия, където са били застрашени животът и свободата му, е длъжен незабавно да се представи на компетентните органи и да посочи уважителни причини за незаконното си влизане или пребиваване на територията на страната.

Съгласно чл. 5 от ЗУБ чужденците, търсещи или получили закрила в Република България, имат правата и задълженията по Закона за убежището и бежанците и носят гражданска, административнонаказателна и наказателна отговорност при условията и по реда, определен за българските граждани.

Чужденците с предоставена временна закрила имат право:

- да останат на територията на Република България;
- на труд и професионално обучение;
- на подходящо настаняване или на средства за настаняване при необходимост;
- на социално подпомагане;
- на здравно осигуряване, достъпна медицинска помощ и на медицински услуги при условията и по реда, определен за българските граждани, с изключение на медицинска помощ, оказана в съответствие с правилата за координация на системите за социална сигурност по смисъла на § 1, т. 22 от допълнителните разпоредби на Закона за здравното осигуряване;
- свободно да се завръщат в държавата си по произход.

На чужденците, ползващи се от временна закрила, писмено се предоставя информация на разбираем за тях език за правилата относно временната закрила.

Непридружените малолетни или непълнолетни чужденци, ползващи се от временна закрила, се настаняват във:

- семейство на роднини или при близки, приемно семейство, социална или интегрирана здравно-социална услуга за резидентна грижа при условията и по реда на Закона за закрила на детето;
- други места за настаняване със специални условия за малолетни и непълнолетни лица.

Съгласно чл. 39а. от Закона за убежището и бежанците, чужденец, ползващ се от временна закрила, има право да се събере със своя съпруг, с техните ненавършили пълнолетие и невстъпили в брак деца, ако и те заявят желание за това.

Председателят на Държавната агенция за бежанците може да разреши събиране на чужденец, ползващ се от временна закрила, с други близки роднини, живели заедно като част от домакинството по време на събитията и които са били зависими от чужденеца в държавата по произход. При всеки отделен случай се преценяват допълнителните затруднения, които биха възникнали за тях, ако не се съберат.

Когато местонахождението на членовете на семейството е неизвестно, Държавната агенция за бежанците в сътрудничество с Върховния комисар на Организацията на обединените нации за бежанците, Българския червен кръст и други организации предприема действия за издирването им.

При събиране членовете на семейството имат всички права, предоставени на чужденците, ползващи се от временна закрила.

Приложими към правата на чужденците в Република България са и законите, касаещи прилагането на секторните политики в сферата на здравеопазването, образованието и социалната защита и осигуряване, в които са включени разпоредби относно лицата с временна закрила.

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ЛИЦА С ВРЕМЕННА ЗАКРИЛА ЗА ДОСТЪП ДО ОБРАЗОВАНИЕ, РАБОТНИ МЕСТА, ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ, ЖИЛИЩНО НАСТАНЯВАНЕ

ДОСТЪП ДО ОБРАЗОВАНИЕ

Съгласно член 14, параграф 1 от Директива 2001/55/ЕО държавите членки на Европейския Съюз предоставят на лицата под 18-годишна възраст, ползващи се със статут на временна закрила, достъп до своята образователна система при същите условия, както на своите собствени граждани и гражданите на ЕС.

Процедура за приемане и обучение на деца и ученици в предучилищна и училищна възраст от Украйна (или съответната държава, за която Съвета на Европейския съюз е

приел предоставяне на временна закрила) **в български държавни и общински детски градини и училища**

България е изградена следната процедура за приемане и обучение на деца и ученици в предучилищна и училищна възраст, ползващи се с временна закрила, в български държавни и общински детски градини и училища:

- Заявления за приемане и обучение на деца и ученици в предучилищна и училищна възраст от Украйна, с предоставена временна закрила (или съответната държава, за която Съвета на Европейския съюз е приел предоставяне на временна закрила) за обучение в български държавни и общински детски градини и училища се подават в 28-те регионални управления на образованието (РУО) в областните градове в страната.
- Заявленията се приемат на място в РУО или на електронен адрес, посочен на сайта на РУО, на който родителят/настойникът/попечителят/представителят на детето или ученика може да подава заявление за приемане в държавните и в общинските детски градини и училища и по електронен път.
- На видно място на сайта на РУО са оповестени:
    - образецът на заявлението от родителя настойника/попечителя/представителя на детето или ученика;
    - телефон на експерт от РУО, владеещ английски и/или руски език, за предоставяне на допълнителна информация при необходимост във връзка с приемането и обучението на децата и учениците в държавните и в общинските детски градини и училища.

- Насочването на деца и ученици в предучилищна и училищна възраст от Украйна, с предоставена временна закрила (или съответната държава, за която Съвета на Европейския съюз е приел предоставяне на временна закрила) за приемане и обучение в държавните и в общинските детски градини и училища се осъществява след:
    - предоставен статут за временна закрила;
    - предоставен личен номер на чужденец (ЛНЧ) на детето или ученика, вписан в регистрационна карта на родител/настойник/попечител/представител на детето или ученика, ако детето или ученикът са под 14-годишна възраст, съответно вписан в самостоятелна регистрационна карта – над 14-годишна възраст.
- Записването на деца и ученици в предучилищна и училищна възраст от Украйна, с предоставена временна закрила (или съответната държава, за която Съвета на Европейския съюз е приел предоставяне на временна закрила) за обучение в държавните и в общинските детски градини и училища може да се извърши след:
    - насочване от началника на РУО на детето или ученика за приемане и обучение в съответната детска градини или училище;
    - представен в детската градина или училището медицински документ на детето или ученика съгласно изисквания на Министерството на здравеопазването;
    - провеждане на събеседване и насочване на детето или ученика в определена подготвителна група на задължителното предучилищно образование или в определен клас на училищното образование, когато детето или ученикът не притежава документ за завършен клас, етап или степен на образование, съгласно разпоредбите на Наредба № 3 от 06.04.2017 г. за условията и реда за приемане и обучение на лица,

търсещи или получили международна закрила, издадена от министъра на образованието и науката.

- След записване на детето или ученика в определена група на детската градина или определен клас на училището директорът осигурява:
  - допълнително обучение по български език като чужд;
  - психологическа подкрепа при необходимост, както и други дейности за обща подкрепа за личностно развитие, на децата и учениците, които се обучават в съответната детска градина или училище;
  - допълнителна подкрепа за личностно развитие при необходимост на децата и учениците, които се обучават в съответната детска градина или училище, включително ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности.
- За извършване на оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците и за предоставяне на ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности директорът на детската градина или училището може да потърси съдействие и от регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

Признаване на завършен период на училищно образование

Признаването е официално писмено потвърждение за съответствие на завършен период, клас, етап, завършено училищно образование и придобита професионална квалификация в училище в чужда държава или в училище от Европейската училищна система с тези в училищното образование в Република България. Признаването на документи, издадени от училища в чужди държави, е процедура, при която за признаване на I до VI клас документи се подават до директора на избраното училище, а за VII до XII клас – в най-близкото Регионално управление на образованието (РУО) .

Документите за признаване на завършен клас, етап или степен са:

1. Заявление по образец, утвърден със заповед на министъра на образованието и науката;

2. Документ за училищно образование и/или професионална квалификация;

3. Документ, посочващ какви права дава документът по т. 2 за продължаващо образование, в случаите, когато това не е посочено в документа по т. 2;

4. В случай, че лицето желае да продължи обучението си в първи или втори гимназиален етап в българско училище – справка за изучаваните предмети с броя часове и оценките, ако не са вписани в документа по т. 2;

5. Превод на български език на документите по т. 2, 3 и 4 от заклет преводач;

6. Документ за последния завършен клас в българско училище (ако има такъв) преди обучението в чуждестранно училище, когато лицето желае да признае класове от VIII до XII включително;

7. Документ за платена държавна такса.

Документите по т. 5 и 7 се представят в оригинал, а документите по т. 2, 3, 4 и 6 – в оригинал или копие, заверено от нотариус или от училището, издало документа.

Признаването се извършва с цел:

- достъп до образование в системата на предучилищното и училищното образование;
- достъп до професионално обучение;
- достъп до образование в системата на висшето образование;
- улесняване на достъпа до пазара на труда.

Проектът „НА ФОКУС-националния капацитет в областта на убежището и миграцията“, № BGHOMEAFFAIRS-1.005-0001-C01, по договор № 812108-11-27.01.2023 г., е финансиран със средства по програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014 - 2021 г.

Документите т. 2, 3 и 4 се легализират, превеждат и заверяват в съответствие с Конвенцията за премахване на изискването за легализация на чуждестранни публични актове, с подписаните договори между Република България и страната, в която са издадени или от Правилника за узаконяването, заверки и преводи на документи и други книжа, утвърдени с Постановление № 184 на Министерския съвет от 1958 г. (ДВ, бр. 73 от 1958 г.), с изключение на документи, издадени от училище в системата на европейските училища, които не са легализирани, както и за лица, желаещи да признаят класове I до IV включително.

Изключения: Документи на лица, търсещи или получаващи международна закрила, не могат да бъдат легализирани и заверени.

Признаване на дипломи за висше образование, получени в чуждестранни университети

Признаване на висшето образование, придобито в чуждестранни висши училища, включително и във висши училища в Украйна, се извършва от различни компетентни органи в зависимост от целите на искането признаване.

За продължаващо образование в България след завършен период на обучение или придобита степен на висше образование, повишаване на квалификацията или кандидатстване за докторантура компетентният орган за признаване на чуждата диплома е ректорът на избраното за тази цел акредитирано българско висше училище.

Националният център за информация и документация (НАЦИД) към Министерството на образованието и науката организира процедурата по академично признаване на образователно-квалификационните степени „бакалавър“ и „магистър“, както и на образователната и научна степен „доктор“ с цел облекчаване достъпа до пазара на труда по нерегулирани професии.

Необходимите документи са диплома на висшето образование и на приложение към него. Те не се нуждаят от заверки от Украйна, но трябва да бъдат придружени от легализиран превод на български език. Подписът на преводача се нуждае само от нотариална заверка. Повече информация за самата процедура за академично признаване можете да бъде намерена на уебсайта на НАЦИД: https://nacid.bg/.

ДОСТЪП ДО ПАЗАРА НА ТРУДА

Ползващите се от временна закрила украински граждани биха могли да работят в България и без разрешение за работа, да се регистрират като търсещи работа в бюро по труда по постоянен или настоящ адрес на пребиваване и да се възползват от услугите за трудово посредничество и професионално обучение.

Украинските граждани, с предоставена временна закрила, имат право на сезонна работа до 90 дни в селското, горското и рибното стопанство, хотелиерството и ресторантьорството в България без прекъсване за 12 месеца.

Украинските граждани, които са подали молба за международна закрила и производството не е приключило до три месеца от подаването на молбата по независещи от тях причини, имат право да работят в България без разрешение за работа до приключване на процедурата.

Подробна информация е налична на: https://www.az.government.bg

Контролните органи на Главната инспекция по труда консултират украинските граждани относно техните трудови права. За целта е създаден имейл, на който могат да задават своите въпроси, свързани с българското трудово законодателство, както и да подават сигнали, ако вече са наети и смятат, че правата им са нарушени.

Имейлът е BGhelp.Ukrainians@gli.government.bg и е публикуван на сайта на Инспекцията по труда, в секция контакти, както и в раздел „За работодатели и работници“, секция „Работа на чужденци на

територията на Република България”. Експертите на Главна инспекция по труда отговарят своевременно на въпросите на посочения имейл, като за целта следва да бъдат осигурени контакти за обратна връзка.

ДОСТЪП ДО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Здравно осигуряване

Лицата с предоставена временна закрила съгласно Закона за убежището и бежанците имат право на медицинска помощ и медицински услуги по реда на Закона за здравното осигуряване (ЗЗО) и Закона за здравето при условията и по реда за българските граждани. Възникването на здравноосигурителните права на лицата с временна закрила е определено с Постановление № 69 от 5 май 2022 г. за здравно осигуряване на лицата с временна закрила по чл.1а, ал.3 от Закона за убежището и бежанците и на лицата по чл.39, ал.6, т.2 и чл. 40а, ал.3а от Закона за здравното осигуряване (Постановлението) на Министерския съвет, а именно - от датата на предоставяне на временна закрила.

В Постановлението е предвидено здравноосигурителните вноски да са за сметка на държавния бюджет за лицата с временна закрила до 18-годишна възраст и на възраст на и над 63 години за жените и на и над 65 години за мъжете, за срока на временната закрила, освен ако тези лица не подлежат на здравно осигуряване на друго основание по чл.40, ал.1 от ЗЗО (чл.1, т.3,б. „а“ от Постановлението).

За лицата с временна закрила на възраст на и над 18 години и на възраст под 63 години за жените и под 65 години за мъжете здравноосигурителните вноски също са за сметка на държавния бюджет, за срок от 90 дни от датата на предоставянето на временна закрила, освен ако тези лица не подлежат на здравно осигуряване на друго основание по чл.40, ал.1 от ЗЗО. След изтичане на 90-дневния

срок, здравноосигурителните вноски се внасят по реда на чл.40 от ЗЗО (чл.1, т.3,б. „б“ от Постановлението).

Държавната агенция за бежанците подава данни в Националната агенция за приходите (НАП) за здравното осигуряване на лицата с временна закрила, които се осигуряват за сметка на държавния бюджет.

Съгласно чл.35, ал.1, т.2 от ЗЗО задължително осигурените лица имат право да избират лекар от лечебно заведение за първична извънболнична медицинска помощ т.е. общопрактикуващ (личен лекар), сключил договор с Районната здравно-осигурителна каса.

Медицински услуги

Лице, с временна закрила, което има валидни здравни осигуровки, има право да избере свой личен общопрактикуващ лекар. Това е лекарят, който следи цялостното здравословно състояние, провежда контролни прегледи, поставя задължителни ваксини, лекува леки заболявания (като грип), осигурява необходимата здравна документация, поддържа дигитален профил на пациентите с историята на техните заболявания и издава направления към специалисти при необходимост.

Изборът на личен лекар може да бъде направен по всяко време на годината чрез посещение в кабинета му и подаване на заявление до Регионалната здравно-осигурителна каса. Заявлението може да се попълни на място или в интернет, на сайта на Националната здравно-осигурителна каса (НЗОК) https://www.nhif.bg/bg/people/request_opl

Изборът на личен лекар за децата под 18 г. се прави от родители или настойници.

При първоначален избор на личен лекар, следва да бъде издадена Здравно-осигурителна книжка на лицето. Тя удостоверява регистрацията при личен лекар и зъболекар. Здравно-осигурителната книжка се издава от регионалната Здравно-осигурителна каса.

Регистрацията при личен лекар може да бъде осъществена и електронно чрез специална платформа на НЗОК, чрез уникален код за достъп, който се получава от Националната агенция по приходите, и квалифициран електронен подпис. Платформата е достъпна на адрес: https://pis.nhif.bg/main/

Обикновено пациентите избират лекар в близост до адреса, където живеят.

Стоматологични услуги

Здравноосигурените лица с временна закрила могат да изберат услугите на стоматолог по избор и имат право на ограничен брой безплатни процедури всяка година. Такива са цялостен преглед и три стоматологични интервенции.

Други стоматологични услуги и съпътстващото ги лечение се заплащат от пациента. При всяко посещение пациентът плаща такса – идентична на тази при личния лекар или специалист.

ЖИЛИЩНО НАСТАНЯВАНЕ

До 30.06.2023 г. в България е била приета и изпълнявана Програма за хуманитарно подпомагане на разселени лица от Украйна с предоставена временна закрила в Република България, приета с РМС № 317 от 2022 г. Съгласно нея, разселените лица от Украйна, обхванати от временната закрила, въведена в действие от ЕС и предоставена в Република България по Закона за убежището и бежанците, включително и лицата под 18 години, са имали право на хуманитарна помощ за настаняване и изхранване в места за настаняване, вписани в Националния туристически регистър или в създадения за целите на изпълнението на програмата Регистър за места за подслон, в общ размер на 40 лв. без ДДС на едно лице за нощувка и храноден (закуска, обяд и вечеря), в т.ч. туристически данък.

Norway grants

След 30.06.2023 г. до 30.04.2024 г. е действала Програма за хуманитарна помощ за лица с временна закрила в Република България. Хуманитарната помощ е покривала само разходите за настаняване без разходите за храна.

Тази хуманитарна помощ, не може да се получи, дори и лицето да има временна закрила в случай, че:

- Има трудов договор, регистриран в Националната агенция за приходите.
- Получава финансова помощ за наем, ваучери за настаняване или други форми на помощ за настаняване по други програми/мерки, администрирани от държавен орган.

Преди лицето да бъде включено в хуманитарната програма и да бъде насочено към конкретно място за настаняване, то трябва да бъде настанено в транзитен център, който се намира в град Елхово, улица "Чаталджа" № 2, България. Може да бъде настанено там за срок от 1 до 14 дни. Лицето не може да избира мястото, където да бъде настанено. От транзитния център властите ще насочат лицето на място, където има свободни места. Изключение може да бъде направено само ако лицето има членове на семейството, които вече са настанени по тази програма за хуманитарна помощ.

След приключване действието на Програмата, жилищното настаняване на лица със статут на временна закрила в България може да се реализира чрез:

- наемане на жилище – срещу сключен договор с наемодател за краткосрочен или дългосрочен период зависимост от срока на временната закрила;
- настаняване при близки, роднини или други лица – срещу регистрация в съответната община;
- ползване на хотелски услуги.

СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ, СОЦИАЛНИ УСЛУГИ И ЗАЩИТА

Лицата със статут на временна закрила имат право на социално подпомагане в България.

Отговорната институция за предоставянето на социални услуги в България е Агенцията за социално подпомагане към Министерството на труда и социалната политика (АСП).

Необходимите изисквания за използването на социални услуги от лица с временна закрила са:

- валиден документ за предоставен статут, издаден от българските власти;
- регистрация по настоящ адрес от общинската администрация в населеното място, в което са установени или адресна регистрация по местопребиваване;
- лицето да се обърне към Дирекция "Социално подпомагане"(ДСП) по настоящ адрес.

Достъпът до социални **помощи** се осъществява чрез подаване на заявление-декларация в дирекция "Социално подпомагане" на АСП за преценка на правото на подпомагане за:

- еднократна социална помощ;
- еднократна социална помощ за издаване на лична карта;
- месечна социална помощ;
- целева помощ за отопление (период на подаване от 1 юли до 31 октомври).

Достъпът до социални **услуги** се осъществява по желание чрез подаване на заявление за ползване на социални услуги в дирекция "Социално подпомагане" на АСП по настоящ адрес. В Дирекциите се предоставя пълна информация за видовете подходящи социални услуги, реда и условията за ползването им. Лицата без гражданство и лицата, търсещи закрила, както и бездомните лица и лицата, които поради здравословни и/или психични проблеми не могат по

обективни причини да удостоверят настоящ адрес, се насочват от ДСП по мястото на пребиваването им.

След подаване на заявлението в Дирекция "Социално подпомагане" своевременно се изготвя Предварителна оценка на потребностите, с цел насочване към съответна социална услуга.

Социалните услуги могат да осигурят:

- временен подслон;
- информиране и консултиране;
- застъпничество и посредничество;
- терапия и рехабилитация;
- дневна и резидентна грижа.

Подходящи социални услуги по смисъла на българското законодателство, в които лицата с временна закрила могат на получат подкрепа са Кризисни центрове, Дневни центрове, Центрове за социална рехабилитация и интеграция, Центрове за обществена подкрепа, Звено „Майка и бебе“ и Домове за стари хора.

На телефон 0800 88 001 - кол центърът на Министерството на труда и социалната политика предоставя безплатни консултации на български, руски и английски език на украински граждани, с предоставена временна закрила, за достъпа до пазара на труда в България и възможностите за социална подкрепа за деца и семейства всеки работен ден от 9.00 до 17.30 часа.

ПРАВА НА ДЕЦА С ВРЕМЕННА ЗАКРИЛА В ЕС И БЪЛГАРИЯ

Правата на децата с временна закрила в рамките на Европейския съюз са уредени в Директива 2001/55/ЕО, като в Съобщението на Европейската комисия за прилагането на Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Съвета на Европейския съюз за установяване на съществуването на масово навлизане на разселени лица от Украйна са дадени насоки на държавите-членки на Европейския съюз как да се третират деца, включително непридружени ненавършили пълнолетие лица.

Проектът „НА ФОКУС-националния капацитет в областта на убежището и миграцията“, № BGHOMEAFFAIRS-1.005-0001-C01, по договор № 812108-11-27.01.2023 г., е финансиран със средства по програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014 - 2021 г.

В Съобщението на ЕК е посочено, че „*Според оценките децата (лицата на възраст под 18 години) представляват повече от половината от населението, което напуска Украйна след 24 февруари 2022 г. в резултат на войната. В съответствие със Съобщението от 2017 г. относно закрилата на децата мигранти, закрилата на пристигащите от Украйна деца мигранти е основен приоритет за ЕС. Отправените от Европейската комисия в този контекст препоръки за засилване на закрилата на всички деца мигранти, независимо от техния статут, остават валидни с оглед на украинската криза.*

Трябва да бъде гарантирана пълна закрила и бърз достъп до специфичните права на децата (образование, здравеопазване, включително профилактика и грижи за психичното здраве, и психосоциална помощ), както и до всички необходими служби за подкрепа, за да се гарантират висшият интерес на детето и благосъстоянието на всички деца, бягащи от украинския конфликт. Мнението на децата трябва да бъде изслушано и взето предвид в съответствие с тяхната възраст и степен на зрялост. Следва да се осигури интегриран отговор за закрила на детето в сътрудничество и координация със съответните органи.

Следва да бъдат надлежно отчетени и преодолени специфичните пречки, пред които често са изправени децата мигранти (напр. езиковата бариера) при достъпа до достойно жилищно настаняване, качествено образование и други социални услуги.

Държавите членки на Европейския съюз се насърчават да гарантират, че на всички деца се предоставя по подходящ за децата и съобразен с възрастта им и контекста начин, съответна информация относно ситуацията, техните права и наличните процедури и служби за тяхната закрила. Държавите членки се насърчават също така да гарантират, че лицата, които работят с деца, още от пристигането им на границите на ЕС, са подходящо обучени и че в процеса участват специалисти в областта на закрилата на детето, когато това е целесъобразно.

Всички решения или действия, които трябва да се предприемат по отношение на децата, трябва да се основават на принципа на висшия интерес на детето като първостепенно съображение.“

В раздел 5 от Съобщението на ЕК е обърнато особено внимание на закрилата на непридружените и отделените от семействата си деца или децата сираци. Важно е те да бъдат регистрирани незабавно след пристигането си. Те трябва да получат пълна и безопасна подкрепа, като се осигури максимално бързо присъствието на представител на службите за закрила на детето. Издирването на семействата трябва да бъде приоритет.

Всички деца (т.е. лица на възраст под 18 години), бягащи от войната в Украйна, имат право на закрила в ЕС. Те имат право:

- самоличността им да бъде регистрирана при влизане в ЕС, а когато не пътуват с родители или други възрастни, които отговарят за тях, граничните служители ще регистрират и самоличността на познатите възрастни, които ги придружават в пътуването или ги чакат, както и декларираната държава от ЕС по предназначение;
- да получат достъп до грижи (включително жилищно настаняване) възможно най-бързо, здравни грижи (включително психологическа подкрепа) и образование;
- да бъдат изслушани и да изразят мнението си относно всяко решение, което трябва да бъде взето по отношение на тях (когато възрастта и степента на зрялост позволяват това).

В случай на непридружени или разделени от семействата си деца, те също така имат право във възможно най-кратък срок да им бъде назначен настойник, който ще изпълнява функциите на техен родител, докато могат да се съберат със своите родители или други членове на семейството. Настойникът може да е някой от познатите възрастни, с които детето е пътувало, ако според органите това е в негов интерес. Понякога настойникът може да е различен от възрастните, които ще се грижат за децата, например в приемни

семейства, приемни центрове и др. Децата имат право да поискат да не бъдат отделени от познатите възрастни, които са в състояние да се грижат за тях.

В България съществуват няколко вида семейни помощи (еднократни и месечни) за отглеждане на деца, за които може да кандидатства лице със статут на временна закрила в България. Най-общо те са:

- Еднократна семейна помощ за деца, посещаващи училище - предоставя се на деца от 1-ви до 4-ти клас и на деца, записани в 8-ми клас;
- Месечни помощи - за отглеждане на дете, което посещава училище до 18-годишна възраст, но не повече от 20-годишна възраст и отглеждане на дете с трайно увреждане.

Кандидатстването за която и да е от гореизброените помощи, се извършва чрез подаване на стандартно заявление до директора на Дирекция "Социално подпомагане" (ДСП) в Агенцията за социално подпомагане при Министерството на труда и социалната политика по официалния настоящ адрес.

Право да получава семейни помощи за отглеждане на деца имат:

- Родители/Самотен родител на детето;
- Роднини или близки, които отглеждат детето;
- Приемно семейство, отглеждащо дете;
- Осиновител;
- Настойници/Попечители.

Институцията, отговорна за закрилата на правата на децата в България е отдел "Закрила на детето" в дирекция "Социално подпомагане" на Агенцията за социално подпомагане.

Отдел "Закрила на детето" в Дирекция "Социално подпомагане":

- Организира незабавна помощ на деца, изпаднали в бедствена ситуация, включително консултации и социална подкрепа;
- Насочва към консултативни услуги за психологическа и педагогическа подкрепа за деца и семейства и към организации, предоставящи правна помощ по случаи на деца;

- Настаняване в семейство на роднини и близки;
- Настаняване в приемно семейство;
- Настаняване в социална услуга за резидентна грижа.

В България действа национална телефона линия за деца 116 111 за подаване на сигнали, консултации и подкрепа.

ВЪЗМОЖНОСТ ЗА ПЪТУВАНЕ В ЕС ЗА ЛИЦА С ВРЕМЕННА ЗАКРИЛА

Правата за свободно движение на лицата с временна закрила в ЕС са уредени в Директива 2001/55/ЕО и в Съобщението на Европейската комисия за прилагането на Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Съвета за установяване на съществуването на масово навлизане на разселени лица от Украйна.

Правата за свободно придвижване преди издаването на разрешение за пребиваване са описани в Раздел „Права и задължения на лица с временна закрила в ЕС и България“, подраздел „Право на движение в ЕС преди издаването на разрешение за пребиваване“ на настоящия документ.

Съгласно цитираните документи на ЕС, лицата със статут на временна закрила имат право на свободно движение след издаване на разрешението за пребиваване при определени правила.

Чл.15, параграф 2 от Директива 2001/55/ЕО предвижда в случаите, когато отделни членове на семейството се ползват от временна закрила в различни държави-членки на Европейския съюз, държавите членки са задължени да съберат членовете на семейството, ако те отговарят на условията, посочени в параграф 1, буква а) на същия член, вземайки предвид желанието на съответните членове на семейството.

Държави членки на Европейския съюз могат да събират членове на семейства, когато те отговарят на условията, посочени в параграф 1,

Проектът „НА ФОКУС-националния капацитет в областта на убежището и миграцията“, № BGHOMEAFFAIRS-1.005-0001-C01, по договор № 812108-11-27.01.2023 г., е финансиран със средства по програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014 - 2021 г.

буква б) на същия член, вземайки предвид при всеки отделен случай допълнителните затруднения, които биха възникнали за тях, ако не се съберат заедно.

В същото време в чл.26 от Директивата е указано, че когато е осъществено прехвърляне от една държава членка на Европейския съюз в друга, разрешението за пребиваване в държавата членка на Европейския съюз, от която се отпътува, се прекратява. Прекратяват се и задълженията по отношение на лицата, които се прехвърлят във връзка с временната закрила в държавата членка, от която се отпътува. Новата приемаща държава-членка предоставя временна закрила на тези лица.

Ограничение на правото за сводно движение в рамките на ЕС е посочено в чл.11 от Директивата, а именно: Държава членка на Европейския съюз връща обратно на територията си лице, ползващо се с временна закрила, ако това лице пребивава или се опитва да влезе на територията на друга държава членка без разрешение по време на периода, за който се отнася решението на Съвета. Държавите членки на Европейския съюз могат на основата на двустранно споразумение да вземат решение за неприлагане на настоящия член.

От друга страна в Съобщението на Европейската комисия за прилагането на Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Съвета за установяване на съществуването на масово навлизане на разселени лица от Украйна е посочено, че за да се подкрепят държавите членки, които са основни точки за влизане на масово пристигащите разселени лица, бягащи от войната от Украйна, обхванати от решението на Съвета на Европейския съюз, и за да се насърчи балансът на усилията между всички държави членки, държавите членки се съгласиха да не прилагат член 11 от Директива 2001/55/ЕО по отношение на лица, ползващи се с временна закрила в дадена държава членка в съответствие с решението на Съвета на Европейския съюз, които са се преместили в друга държава членка на Европейския съюз без разрешение, освен ако държавите членки на Европейския съюз не постигнат двустранно споразумение за друго.

Norway grants

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ

- https://aref.government.bg
- https://ukraine.gov.bg/
- https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/information-people-fleeing-war-ukraine/fleeing-ukraine-your-rights-eu_bg
- https://refugee-integration.bg

ПРОЕКТ: НА ФОКУС

НАЦИОНАЛНИЯ КАПАЦИТЕТ В ОБЛАСТТА НА УБЕЖИЩЕТО И МИГРАЦИЯТА

Проектът „ НА ФОКУС-националния капацитет в областта на убежището и миграцията“, № BGHOMEAFFAIRS-1.005-0001-C01, по договор № 812108-11-27.01.2023 г. е финансиран със средства по програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014 – 2021 г. Финансовият механизъм на Норвегия представлява приноса на Норвегия за изграждането на по-зелена, по-конкурентна и по-приобщаваща Европа.

БЕНЕФИЦИЕР: СДРУЖЕНИЕ БЪЛГАРСКИ ЧЕРВЕН КРЪСТ
ПАРТНЬОР: СДРУЖЕНИЕ ЕВРОКЛУБ ЖЕНА
ПАРТНЬОР: ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА БЕЖАНЦИТЕ ПРИ МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

НАЧАЛО НА ПРОЕКТА: 27.01.2023
КРАЙ НА ПРОЕКТА: 30.04.2024
БЮДЖЕТ НА ПРОЕКТА: 1 279 150.00 ЛЕВА (654 029,04 ЕВРО)

Програмен Оператор на Програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014-2021: Дирекция Международни Проекти, Министерство на вътрешните работи (МВР)

Основна цел на проекта: подобряване на националния капацитет на компетентните служби и заинтересованите страни в България, в областта на убежището и миграцията, за предоставяне на услуги на граждани на трети държави, търсещи международна закрила или получили временна закрила, със специален фокус върху уязвими лица, както и осигуряване на достъп до настаняване, социална, психологическа, правна помощ чрез индивидуални консултации, в съответствие с нуждите на гражданите на трети държави, търсещи международна закрила или получили временна закрила, както и възможност за включването им в обучения по български език.

Уебсайт на проекта: https://nafocusbg.eu/

Национален сайт на Норвежки Финансов Механизъм: www.norwaygrants.bg

Norway grants

КОНТАКТИ:

БЕНЕФИЦИЕР:

СДРУЖЕНИЕ БЪЛГАРСКИ ЧЕРВЕН КРЪСТ

Адрес: гр. София, 1407, кв. Лозенец,
ул. Джейм Баучер № 76
e-mail: info@redcross.bg
Тел.: 08001 1466
Website: www.redcross.bg

ПАРТНЬОРИ:

ЕВРОКЛУБ ЖЕНА

Адрес: гр. Ямбол, 8600,
ул. Г.С.Раковски № 1
e-mail: eu_woman@abv.bg
Тел.: +35946 662939
Website: https://euwomanbg.com/

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ
ЗА БЕЖАНЦИТЕ ПРИ МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

Адрес: гр. София 1233,
бул. Княгиня Мария Луиза № 114Б
e-mail: sar@saref.government.bg
Тел.+359280 80 923
Website: http://aref.government.bg/

Този Наръчник е създаден в рамките на проект „НА ФОКУС-националния капацитет в областта на убежището и миграцията“, № BGHOMEAFFAIRS-1.005-0001-C01, по договор № 812108-11-27.01.2023 г., финансиран със средства по програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014-2021 г.